

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2026-02-05
Besvaras senast
2026-02-26

Till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:326 Risken för kollapsade ekosystem

I en ny rapport (*Global biodiversity loss, ecosystem collapse and national security – A national security assessment*, Department for Environment, Food & Rural Affairs) publicerad av den brittiska regeringen och framtagen i samarbete med landets underrättelsetjänst varnas för att flera viktiga ekosystem riskerar att kollapsa redan under 2030-talet. Detta beskrivs som ett akut säkerhetshot, då ekosystemen är avgörande för den globala matförsörjningen, klimat och vattenförsörjning. De ekosystem som särskilt lyfts fram är regnskogarna i Amazonas och Kongo, boreala skogar, Himalaya samt Sydasiens korallrev och mangroveskogar. Om dessa ekosystem avsevärt försvagas eller kollapsar skulle det med stor sannolikhet orsaka bristande vattentillgång, kraftigt minskade skördar, minskad tillgång på odlingsmark på global nivå, kollapsade fiskbestånd, ändringar i globala vädermönster, ökade koldioxidutsläpp, sjukdomsutbrott och förlust av farmaceutiska resurser.

Enligt rapporten finns det en ”realistisk möjlighet” att korallreven och de boreala skogarna börjar kollapsa redan 2030. Riskerna drabbar alla länder, och de som drabbas kommer sannolikt att agera för att säkra sina intressen, särskilt gällande tillgång på mat och vatten. Situationen är mycket oroande för svensk del eftersom större delen av Sverige ingår i det boreala barrskogsbältet, som alltså riskerar att kollapsa om bara ett fåtal år. Risker för matbrist är också betydande eftersom vi i hög grad är beroende av importerad mat.

De länder som anses klara sig bäst enligt rapporten är de som investerar i skydd och restaurering av ekosystem samt i motståndskraftiga system för matproduktion. Det ligger i linje med målen i det globala ramverket för biologisk mångfald, Kunming–Montreal-ramverket, samt med EU:s strategi för biologisk mångfald, som båda slår fast att 30 procent av mark och vatten ska skyddas. EU antog 2024 också naturrestaureringsförordningen, med syftet att återställa ekosystem. Sverige har inte klarat att leva upp till något av de mål till 2020 som tidigare fanns inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Inte heller har något av de 16 nationella miljömål som har direkt koppling till den biologiska mångfalden uppnåtts. Det är tydligt att mycket mer måste göras för att undvika de risker som beskrivs i den brittiska rapporten.

Tvärtemot intentionerna i lagar, överenskommelser och mål har den svenska regeringen i stället arbetat för att genomslaget för naturrestaureringsförordningen i Sverige ska bli så litet som möjligt.

Regeringen kämpade först emot den nya lagen och har sedan ändrat systemet för rapportering till EU för att begränsa nationella åtgärder för att återställa ekosystem. Tidigare rapporterade Sverige till EU hur tillståndet för arter och naturtyper var utifrån ett ekologiskt perspektiv (det vill säga vad som krävs för att bevara arter och friska ekosystem). Regeringen har nu i stället valt att utgå från att läget 1995 (året innan Sveriges inträde i EU) för skogliga naturtyper i Sverige ska utgöra referensarealen för rapporteringen. Detta trots att läget för olika skogstyper var dåligt redan då. För att begränsa åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden enligt naturrestaureringslagen väljer regeringen sålunda att politiskt styra rapporteringen så att den inte ska utgå från vad vetenskapen bedömer krävs för arters fortlevnad och friska ekosystem. Regeringen har inte heller tagit några övriga initiativ för att se till att målet om 30 procents skydd uppnås.

Vänsterpartiet anser tvärtom att mycket mer behöver göras och har bland annat föreslagit införandet av ett naturpolitiskt ramverk. Ramverket bör på samma sätt som det klimatpolitiska ramverket omfatta lagstiftning, målsättningar och ett naturpolitiskt råd. Det långsiktiga målet i ramverket ska basera sig på Sveriges åtaganden globalt och inom EU. Varje regering ska vid en ny mandatperiods början ta fram en naturpolitisk handlingsplan som redogör för vilka åtgärder som avses vidtas för att nå målen samt årligen redovisa hur arbetet mot naturkrisen fortlöper. På samma sätt som Klimatpolitiska rådet ska det naturpolitiska rådet stödja arbetet samt utvärdera regeringens arbete.

Förutom införandet av ett naturpolitiskt ramverk finns en rad ytterligare åtgärder som Vänsterpartiet tidigare föreslagit som snabbt skulle förbättra situationen för våra hotade ekosystem. Hit hör exempelvis kraftigt ökade anslag för att skydda värdefull natur och åtgärder som gör det svenska skogsbruket hållbart. Det skulle bygga Sverige starkare och tryggare.

Med anledning av detta vill jag rikta nedanstående frågor till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari:

1. Avser ministern att vidta åtgärder, och i så fall vilka, för att hantera de risker för ekosystemkollaps som beskrivs i den brittiska rapporten?
2. Varför har ministern inte verkat för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter

enligt Kunming–Montreal-ramverket, EU:s strategi för biologisk mångfald och naturrestaureringsförordningen?

3. Avser ministern att verka för införandet av ett naturpolitiskt ramverk, i likhet med det klimatpolitiska ramverket?

.....

Andrea Andersson Tay (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann